

KONINKRIJK VAN DIVERSITEIT

Claire Peels

In het noorden van Spanje schittert de ruwe diamant Navarra. In dit voormalige koninkrijk vind je geen strand, geen zee en luierende lijven maar wél mooie hikepaden, de noordelijkst gelegen halfwoestijn, een van de grootste beukenbossen van Europa en niet te vergeten een verfijnde Spaanse keuken.

Waarschijnlijk is Castildetierra in Bardenas Reales over enkele decennia verdwenen.

Zand, stof, drooggevalen krekken, opengebarsten kleigrond en hier en daar een dappere groene spriet gras of sterk geurende rozemarijn. Het is moeilijk voor te stellen dat de droge grond waar ik nu sta ooit de bodem van een meer was, omringd door vruchtbaar land. Miljoenen jaren geleden was biosfeerreservaat Bardenas Reales precies dat, tot het land langzaam kantelde, het meer via rivieren leegliep en de tijd, wind en regen begonnen te slijpen aan het landschap. Het resultaat is een verzameling bizarre 'piramides', hoge vierkante blokken rots, golvende stenen wanden en ravijnen.

WITTE WOESTIJN

We, gids Enrique Alzaga en ik, turen om ons heen vanaf een van de uitzichtpunten van deze noordelijkst gelegen halfwoestijn ter wereld. Hij wijst naar een hoger gelegen deel in de verte: de vlakte El Plano. 180 graden de andere kant op zien we La Negra, een donkerder en begroeider gedeelte. Maar wij concentreren ons op La Blanca, het 'witte' gedeelte van het ongeveer 42.000 hectare grote natuurpark. Dit is het droogste gedeelte en oogt het bijzonderst. Hier heeft erosie de klei- en kalksteengrond, die rijk is aan zout en gist, het hardst toetakeld.

KALKSTEEN ALS FILTER

Het maanachtige landschap met alle uitgedroogde heuveltjes en kloofjes is fascinerend, maar het indrukwekkendst is de tot tipi geslepen rots Castildetierra. Over tientallen jaren is die waarschijnlijk verdwenen, maar dan zijn weer andere stukken door de elementen tot kunstwerken geboetseerd. 'De kalkstenen toplaag van de rotsen werkt als filter voor het water dat erop valt,' legt Enrique uit. 'De zachte grond onder deze laag lost op door het water en spoelt weg. De bovenlaag brokkelt daardoor weer af. Zo ontstaan de bijzondere vormen.'

De plek is zo intrigerend dat het veel creatievelingen aantrekt. De Nederlandse band Moke nam hier de clip van het nummer 'Switch' op, autofabrikanten zijn dol op het gebied voor hun reclames en ook figureerde het bizarre landschap in films, zoals bijvoorbeeld de Bondfilm *The World Is Not Enough*.

Na ons bezoek aan Bardenas Reales trekken we noordwaarts. Vlak buiten het natuurreservaat is de grond vruchtbaar door de verderop gelegen rivier Ebro. In dit deel van Navarra liggen veel rijstvelden, waar ooevaars naar dikke kikkers vissen. Hier wordt ook de lekkerste groente van Spanje verbouwd, en dat proef je. Onze lunch bestaat uit ►

De Irati-rivier stroomt door de indrukwekkende Foz de Lumbier.

'GIEREN SCHEREN MET VELE TEGELIJK OVER ONS HEEN'

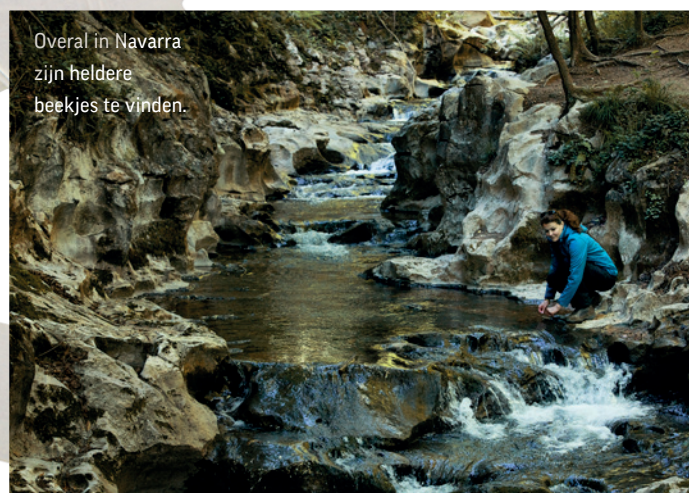
stronken verse knoflook, hele uien, artisjokken en de heerlijkste, boterzachte asperges die smelten op je tong. Hier heb je niets anders bij nodig dan een glas goede wijn uit de streek.

HET 'ANDERE' NAVARRA

Minder zanderig zijn de eerste dagen van onze trip; we beleven vooral dat andere, 'groene', deels Baskische, Navarra. De lage, dichtbegroeide Pyreneeën in de omgeving van het kloosterstadje Roncevalles vormen de toegangspoort tot het Spaanse deel van de pelgrimsroute Camino de Santiago. Maar waar mijn outdoorhart vooral sneller van gaat kloppen, is ons bezoek aan Selva de Irati, met 17.000 hectare – na het Zwarte Woud – het grootste beuken- en sparrenbos van Europa. Om een idee van de omvang te krijgen, maken we een rondrit over de smalle bergweggetjes in het gebied, die zo nu en dan de Camino de Santiago kruisen. Huizen staan er niet en op een paar pelgrims na komen we niemand tegen. Net als ik denk dat de weggetjes niet smaller kunnen, stuurt gids Ángel María Loperena de auto haast onbegaanbare paden in. Hier liggen laat in de herfst de bladeren tot wel een meter hoog, vertelt hij. Op ongeveer 1600 meter, het hoogste punt, zien we zo ver we kunnen kijken bos. Met aan de horizon de besneeuwde toppen van de hogere Pyreneeën. Door het heldere weer is het uitzicht fantastisch, maar de snijdend koude wind drijft ons al snel terug de auto in.

KLOOF TE PAARD

Per paard verkennen we de volgende dag de Pyreneeën verder. Op het programma staat de Foz de Arbayún, een kloof die moeilijk doordringbaar is voor de mens. Gelukkig maar, want daardoor kan de natuur haar gang gaan en is het gebied rijk aan allerlei dieren en planten. Mijn paard Mirra

Overal in Navarra zijn heldere beekjes te vinden.

stapt geduldig de bergpaden op en af. Zij is duidelijk rustiger dan ik. Elke keer als ze wegglijdt over de losse stenen op het pad, zie ik het ravijn op me afkomen en schiet mijn adrenalinenepeil omhoog, maar zij loopt onverstoorbaar verder. Heuvel op, heuvel af en een brug over de fonkelblauwe Salazar-rivier over. Deze slijpt de kloof al miljoenen jaren steeds dieper uit. Boven ons cirkelen talloze gieren, die hier door de steile rotswanden een uitstekende woonplaats hebben. Omdat we deze kloof niet dieper in kunnen, stallen we de paarden bij ons startpunt in de manege en vertrekken naar Foz de Lumbier, die uitgesleten wordt door de Irati-rivier. Het ongeveer 1300 meter lange wandelpad langs de Irati was ooit een spoorlijn, waardoor het vlak en makkelijk begaanbaar is. Dat is maar goed ook, want ik blijf constant naar de vogels boven mijn hoofd kijken en zie onder meer alpenkraaien, puttertjes, rotszwaluwen en weer heel veel gieren.

SPROOKJESACHTIGE RIVIER

De laatste dag van de trip zien we dezelfde gieren maar nu van dichterbij. We maken een lange trektocht door het

Navarra wordt ook wel 'España Verde' genoemd.

Zo ver je kunt kijken zie je Selva de Irati.

Typisch Bask: *pintxos*.

INFOGRAPHIC: YMIKE PAS

nationaal park Nacadero del Urederra onder begeleiding van parkopzichter Daniel ('Dani') Torrente. Gewapend met verrekijkers staan we boven op een klif naar de gigantische vogels te kijken. Ze scheren met vele tegelijk over ons heen. In de nesten, die vanaf hier met een verrekijker goed te zien zijn, wachten de jongen tot hun eten door de ouders wordt thuisbezorgd. Hier wil ik wel uren naar blijven kijken, maar we moeten naar ons einddoel: de waterval die het begin vormt van de rivier Urederra, 'mooi water' in het Baskisch. Via een smal en pittig wandelpad dalen we langzaam de klif af en ik word verrast door de afwisseling van deze route. Volgens Dani ligt het natuurpark precies op de grens van het (vochtige) Atlantische en het mediterrane klimaat. Vandaar dat we ons het ene moment in bijna Nederlands aandoend bos begeven en het andere moment op een stoffig pad lopen en worden toegezongen door koren krekels. Mijn zeurende spieren en vermoeidheid vergeet ik op slag

Het augustijnklooster van Roncevalles.

check-in

Hoe kom je er?

Per auto of trein, Navarra ligt ongeveer 1400 kilometer van Utrecht. Vanaf Schiphol vliegt Vueling je in een kleine twee uur naar Bilbao, dat nog eens twee uur rijden van Navarra ligt.

Hotel Puerta del Camino in Pamplona, hotelpuertadelcamino.com

Doen

Hiken: Navarra leent zich goed voor wandeltochten van allerlei niveaus.

Paardrijden: verken per paard de Foz de Arbayún.

Vogelen: in Navarra zijn 246 vogelsoorten geregistreerd.

Fietsen: Bardenas Reales is behalve per auto ook per fiets heel goed te bezichtigen.

Waar verblijf je?

Op deze reis verbleven we in de volgende hotels:

Hotel Ursua in Arizkun, Valle de Baztán, hotelursua.com

Designhotel Villa Clementina in Murillo de Lónguida, hotelvillaclementina.com

La Joyosa Guarda in Olite, lajoyosaguarda.com

Meer informatie

turismo.navarra.es

zodra ik het onvoorstelbaar blauwe water van de rivier door de begroeiing heen zie verschijnen. Het is alsof we The Blue Lagoon gevonden hebben. Dat het water zo'n felle kleur heeft, komt volgens Dani door de kalk. Het regenwater dat op de berg valt, sijpelt door het poreuze kalksteen heen en lost het ook een beetje op. Hierdoor ontstaan grottenstelsels die een natuurlijk reservoir voor het water vormen. In de hoofdstad van Navarra, Pamplona, waar we de laatste nacht verblijven, worden we na deze uitputtingsslag beloond met *pintxos*, een soort Baskische tapas die letterlijk op elke straathoek te krijgen zijn. Ze variëren van een broodje met kaas of worst tot exquisite hapjes als zee-egels en met aaltjes versierde eetbare torentjes. Dit is Navarra ten voeten uit: avontuur en natuur liggen op een steenworp afstand van sfeervolle steden vol cultuur en uitstekende gastronomie. Er is geen andere conclusie mogelijk: Navarra is inderdaad een koninkrijk van diversiteit. 📍